

Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning

– en uppföljning av satsningens rekryterande effekt

Vi gör studier möjligt.

csn

CSN, Rapport 2020:7

Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning

– en uppföljning av satsningens rekryterande effekt

Centrala studiestödsnämnden (CSN) 2020

Producent CSN, Kunskap om studiestödet
851 82 Sundsvall
060-18 60 00

Kontaktperson Jennie Nilsson
060-13 50 99
jennie.nilsson@csn.se

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning.....	7
1.1. Uppdraget.....	7
1.2. Avgränsningar.....	7
1.3. Genomförande.....	8
1.4. Rapportens upplägg	8
2. Om det högre bidraget.....	9
2.1. Högre bidrag för kompletterande pedagogisk utbildning.....	9
2.2. Två tidigare uppföljningar av det högre bidraget till studerande på KPU	10
3. Antal studerande och utbetalda belopp.....	12
3.1. Hur många använder studiemedel bland studerande på KPU?	12
3.2. Studerandegruppen med högre bidrag på KPU.....	17
3.3. Skäl för avslag på ansökan om studiemedel.....	20
4. Studiestödets betydelse för KPU-studerande.....	22
4.1. Studiemedlens betydelse för studerande på KPU	22
4.2. Det högre bidragets betydelse för studier på KPU.....	25
5. Slutsatser	32
5.1. Det högre bidragets rekryterande effekt	32
5.2. Vad skulle kunna hindra rekrytering till KPU?	33
Referenser.....	35
Bilaga 1 Enkätundersökning.....	36
Bilaga 2 Enkäten	39

Sammanfattning

Uppdraget till CSN

Centrala studiestödsnämnden (CSN) ska enligt myndighetens regleringsbrev för 2020 följa upp satsningen på den högre bidragsnivån till studerande på kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) som leder till ämneslärarexamen. Uppföljningen ska särskilt fokusera på om det högre bidraget har haft en rekryterande effekt till de utbildningarna. Den kan anses vara en fortsättning på de uppföljningar som vi genomförde under 2018 och 2019 och som presenterades i rapporterna *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av perioden 3 augusti – 30 juni 2018* och *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av tiden från och med den 1 juli 2018*. I den här rapporten, som är en redovisning av årets uppdrag, ligger fokus på det andra halvåret 2019 och det första halvåret 2020, även om vissa uppgifter presenteras med ett längre tidsperspektiv.

Fler studerande på KPU får studiemedlens högre bidrag

Under det andra halvåret 2019 fick 98 procent av studiemedelstagarna på KPU det högre bidraget. Antalet studiemedelstagare på KPU med det högre bidraget har ökat med knappt 100 personer mellan andra halvåret 2018 och andra halvåret 2019. Även det utbetalda beloppet har ökat.

Studerandegruppen ser i princip likadan ut under läsåret 2019/20 som läsåret dessförinnan. Mellan det första och det andra halvåret 2018 skedde en ganska stor förändring av vilka som fick det högre bidraget för KPU. Detta har samband med att satsningen på det högre bidraget för KPU utvidgades den 1 juli 2018 till att omfatta studerande på KPU oavsett ämnesinriktning. Andelen kvinnor och andelen yngre studerande ökade, precis som andelen som även valde att ta lånedelen av studiemedlet. Det senaste läsåret har dock ingen större förändring skett.

Omkring 25 procent började studera för att de fick det högre bidraget

Det högre bidragets rekryterande effekt är svår att bedöma enbart utifrån hur många som får studiemedel. Det kan finnas andra faktorer, till exempel tillgången på studieplatser, arbetsmarknadsläget med mera, som kan ha haft lika stor betydelse för att personer ska välja att börja studera. Därför har även en enkätundersökning gjorts. Under våren 2020 skickades en enkät till samtliga studiemedelstagare med högre bidrag för KPU och som påbörjade sina studier antingen andra halvåret 2019 eller första halvåret 2020.

Svaren på enkäten visade ingen förändring i hur stor andel av de studerande på KPU som inte skulle ha börjat studera utan det högre bidraget. Precis som vid tidigare mättillfälle är andelen som kan anses vara rekryterade av det högre bidraget 25 procent. Andelen ska ses som ett ungefärligt värde. Det högre bidragets bedöms därmed ha en viss rekryterande effekt.

Det framkommer också att vissa av reglerna för rätt till studiestöd kan medföra att personer som överväger att läsa till lärare via KPU avstår från att göra det. Det är framförallt begränsningen till 240 veckors studiemedel på eftergymnasial nivå och inkomsttaket (fribeloppet) för rätt till studiemedel, som kan vara ett hinder för målgruppen.

1. Inledning

1.1. Uppdraget

Enligt regleringsbrevet för 2020 ska CSN följa upp satsningen på den högre bidragsnivån till studerande på kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) som leder till ämneslärarexamen. Uppföljningen ska särskilt fokusera på om det högre bidraget har haft en rekryterande effekt till de utbildningarna, och den individbaserade statistiken ska vara uppdelad på kön om det inte finns särskilda skäl mot det. Uppdraget redovisas i denna rapport.

CSN har tidigare genomfört två uppföljningar av satsningen på det högre bidraget för studerande på KPU. Detta uppdrag kan ses som en fortsättning av dessa. Den första uppföljningen, som avrapporterades hösten 2018, avsåg tiden från det att möjligheten att få högre bidrag för vissa ämnesinriktningar inom KPU infördes den 3 augusti 2015¹ till dess att satsningen breddades till att gälla samtliga ämnesinriktningar inom utbildningen den 30 juni 2018.²

Våren 2019 genomförde vi en andra uppföljning som avsåg tiden från och med den 1 juli 2018, då satsningen breddades och gav samtliga studerande på KPU rätt till det högre bidraget. Den andra uppföljningen fokuserade på effekterna av breddningen av satsningen på KPU och avrapporterades till regeringen den 31 maj 2019.

Läs om resultaten från de två tidigare uppföljningarna i korthet i avsnitt 2.3 nedan.

1.2. Avgränsningar

Årets uppföljning har avgränsats till enbart uppgifter om studerande på KPU som har studiemedel från CSN. Rapporten innehåller alltså inte uppgifter över samtliga registrerade studerande på KPU under den undersökta perioden. Till skillnad från de föregående uppföljningarna av det högre bidraget för studier på KPU görs inte några jämförelser mellan KPU-studerande med och utan studiemedel i årets uppföljning. I avsnitt 3.2.3 görs en jämförelse mellan KPU-studerande med studiemedel och studiemedelstagare på ämneslärarutbildningen.

De flesta uppgifter i rapporten redovisas per halvår, där första halvåret är från den 1 januari till den 30 juni och andra halvåret är från den 1 juli till den 31 december.

Uppgifterna för första halvåret 2020 söktes ut i april samma år, det vill säga under pågående läsår. Det innebär att uppgifterna inte är helt kompletta och inte fullt ut jämförbara med motsvarande uppgifter för de första halvåren åren dessförinnan. Uppgifterna för våren 2020 bedöms ändå kunna tillföra information och ingår därför i rapporten.

---

¹ Förordning (2015:509) om ändring i studiestödsförordningen (2000:655).

² Förordning (2018:526) om ändring i studiestödsförordningen (2000:655).

1.3. Genomförande

Uppdraget har genomförts dels genom framtagning av uppgifter över antal studerande med studiemedel på KPU och utbetalda belopp, dels genom en enkätundersökning till samtliga studerande som hade studiemedel för första gången för studier på KPU under andra halvåret 2019 eller första halvåret 2020.

Uppgifterna över antal studerande och utbetalda belopp är hämtade från CSN:s eget register. Statistiken belyser både hur många som fått det högre bidraget och kostnaderna för statsbudgeten. Statistiken fördelas efter bland annat kön och ålder. Med kön avses det juridiska könet vid tillfället då uppgifterna togs fram.

Målgruppen för enkäten var samtliga studerande som hade studiemedel för första gången för studier på KPU under andra halvåret 2019 eller första halvåret 2020. De frågor vi ställde i undersökningen var likartade som i de två föregående undersökningarna.³ Undersökningen skickades ut till 570 studerande och besvarades av 412 personer, vilket innebär att 72 procent av dem som fick enkäten svarade.⁴

När personer som inte tillhör målgruppen för enkäten rensats bort återstod 380 personer vars svar var möjliga att analysera. Det motsvarar 67 procent av populationen. Att populationen var förhållandevis liten innebär att få svar kan påverka resultatet.

För att skapa representativitet för hela populationen har resultaten viktats utifrån kön och ålder. För mer detaljer om enkätundersökningen se bilaga 1. Enkäten finns i bilaga 2.

1.4. Rapportens upplägg

I kapitel 2 beskrivs den högre bidragsnivån, bakgrunden till satsningen på den högre bidragsnivån för studerande på KPU och den breddning av målgruppen inom KPU som genomfördes under 2018. Kapitlet innehåller även en kort sammanfattning av de viktigaste resultaten från de två tidigare uppföljningarna från hösten 2018 och våren 2019.

I kapitel 3 redovisas statistik över antalet studerande med studiemedel för studier på KPU och utbetalda belopp. Det görs jämförelser mellan de som studerar på KPU och de som studerar på en ämneslärover utbildning.

Resultaten av den genomförda enkätundersökningen presenteras i kapitel 4. Fokus i detta kapitel ligger på om det högre bidraget för studier vid KPU har haft en rekryterande effekt för dessa utbildningar. Det görs även jämförelser mellan de som påbörjade studier med studiemedel på KPU under läsåret 2018/19, då i huvudsak utan vetskap om att de hade rätt till det högre bidraget, och de som påbörjade studierna med studiemedel under läsåret 2019/20.

I det avslutande kapitlet sammanfattas och diskuteras rapportens resultat i förhållande till uppdraget.

---

³ CSN (2018b) Rapport 2018:8, *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av perioden 3 augusti 2015 – 30 juni 2018*, och CSN (2019) Rapport 2019:6, *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av tiden från och med den 1 juli 2018*.

⁴ För mer detaljer om enkätundersökningen, se kapitel 4 samt bilaga 1 och 2.

2. Om det högre bidraget

Studiemedel består av bidrag och lån. Den studerande väljer om han eller hon vill ha studiemedel enbart i form av bidrag, eller både bidrag och lån. Bidrag kan lämnas i form av generellt eller högre bidrag. Nedan beskrivs regelverket för rätt till det högre bidraget i allmänhet och för studier på KPU i synnerhet. Dessutom beskrivs erfarenheter från två tidigare uppföljningar av satsningen på högre bidrag till KPU-studerande.

Det högre bidraget är i första hand avsett för studerande som annars sannolikt inte skulle påbörja studier, till exempel studerande som saknar fullständiga gymnasiebetyg. Det högre bidraget ges, med undantag för vissa specifika ungdomsgrupper, endast till studerande som är 25 år eller äldre.⁵ Sedan den 3 augusti 2015 har det även varit möjligt för studerande vid KPU att få det högre bidraget.

Det högre bidraget är begränsat till den summa som varje år avsätts för ändamålet och lämnas i den turordning som ansökningarna kommer in till CSN. Den studerande behöver inte ansöka om det högre bidraget. Bidraget beviljas automatiskt till dem som får studiemedel, förutsatt att det finns medel kvar i den kvotgrupp som den studerande tillhör.⁶

För den som får den högre bidragsnivån minskas det belopp som han eller hon har möjlighet att låna med motsvarande summa. En studerande som väljer både bidrag och lån och som får den högre bidragsnivån har alltså en högre andel studiemedel i form av bidrag, även om totalbeloppet är detsamma som för en studerande som har lån och bidrag med den generella bidragsnivån.

Den som studerar på heltid kan från och med den 1 januari 2020 få studiemedel med ett totalbelopp av bidrag och lån på 2 715 kronor per vecka. För studerande med det generella bidraget är veckobeloppet 823 kronor per vecka, vilket motsvarar drygt 30 procent av det totala studiemedelsbeloppet. För studerande med det högre bidraget är veckobeloppet 1 821 kronor, vilket utgör 67 procent av totalbeloppet per vecka. För studier i två terminer (40 veckor) får den med högre bidrag 40 000 kronor mer i bidrag än den som får studiemedel med den generella bidragsnivån.

2.1. Högre bidrag för kompletterande pedagogisk utbildning

KPU är en påbyggnadsutbildning för den som sedan tidigare har avklarade högskolepoäng i ett eller flera ämnen som undervisas i den svenska skolan och vill komplettera

---

⁵ Se CSN (2020) Rapport 2020:5 *Studiestödet 2019*, för mer information om understödet och uppgifter om antalet studerande som har studiemedel med respektive bidragsnivå.

⁶ De kvotgrupper som finns är: 1) studerande på grundskole- eller gymnasienivå som saknar en sådan utbildning, 2) studerande som repeterar studier på grundskolenivå, 3) vissa studerande i åldern 20–24 år, 4) studerande på KPU.

dessa med studier inom bland annat pedagogik och didaktik för att bli lärare. Utbildningen leder till ämneslärarexamen med behörighet i ett eller flera ämnen.⁷

KPU omfattar normalt ett och ett halvt läsårs heltidsstudier och innehåller verksamhetsförlagd utbildning på 30 högskolepoäng och en utbildningsvetenskaplig kärna på 60 högskolepoäng. De flesta studerande påbörjar sin KPU-utbildning under hösten och utbildningen pågår normalt under tre terminer. Det är möjligt att läsa KPU till ämneslärare mot gymnasieskolan eller med inriktning mot årskurs 7–9.⁸

Sedan den 3 augusti 2015 har det varit möjligt för studerande vid KPU att få det högre bidraget. Från början riktades satsningen enbart till studerande på KPU med ämnesinriktningarna matematik, naturorienterade ämnen eller teknik. Motivet bakom satsningen var en ökande lärarbrist inom svensk skola som var särskilt tydlig inom dessa ämnesområden. Förhoppningen var att möjligheten att få det högre bidraget skulle attrahera fler till lärarutbildningen.⁹

Den 1 juli 2018 utökades målgruppen för satsningen genom att den högre bidragsnivån kom att lämnas för studier på KPU oavsett ämnesinriktning.¹⁰ Det innebar att samtliga studerande på KPU gavs möjlighet att få det högre bidraget om de var 25 år eller äldre.¹¹ Regeringen motiverade beslutet med att KPU fyller en viktig funktion som komplement till den ordinarie lärarutbildningen och med att det råder brist på lärare inom samtliga ämnen.¹²

2.2. Två tidigare uppföljningar av det högre bidraget till studerande på KPU

CSN har följt upp satsningen på det högre bidraget till studerande vid KPU två gånger tidigare. Den första uppföljningen genomfördes under 2018. Då omfattade uppföljningen perioden 3 augusti 2015 – 30 juni 2018, det vill säga tiden innan satsningen med det högre bidraget för studerande på KPU breddades till att omfatta studerande inom samtliga ämnesinriktningar.¹³ Uppföljningen fokuserade på om det högre bidraget hade bidragit till att rekrytera studerande till de berörda utbildningarna. Resultatet presenterades i rapporten *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av perioden 3 augusti 2015 – 30 juni 2018*.¹⁴

---

⁷ KPU är en alternativ utbildning istället för att läsa fem år inom ämneslärarutbildningen, vilket är den reguljära högskoleutbildningen som annars ger behörighet att arbeta som ämneslärare på gymnasiet och i grundskolans årskurs 7-9.

⁸ Utbildningen regleras i Förordning (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen.

⁹ Se Prop. 2014/15:1, utgiftsområde 15, s. 38 f. samt Förordning (2015:509) om ändring studiestödsförordningen.

¹⁰ Se Förordning (2018:526) om ändring i studiestödsförordningen.

¹¹ På grund av ett fel i CSN:s system för handläggning har även ett mindre antal studerande som varit under 25 år fått det högre bidraget för KPU. Felet åtgärdades i maj 2019.

¹² Se ”Högre studiebidrag till KPU-studenter” (pressmeddelande från regeringen) <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/05/hogre-studiebidrag-till-kpu-studenter/> Hämtad (2019-02-21)

¹³ Se Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Centrala studiestödsnämnden.

¹⁴ CSN (2018b) Rapport 2018:8.

Under 2019 genomförde vi en andra uppföljning av satsningen på den högre bidragsnivån till studerande på KPU. Denna gång omfattades alla KPU som leder till ämnesexamen. Uppföljningen inriktade sig särskilt på om det högre bidraget hade haft en rekryterande effekt till utbildningarna, med fokus på tiden från den 1 juli 2018, samt effekterna av den breddning av satsningen på KPU som trädde i kraft vid denna tidpunkt. Resultatet presenterades i rapporten *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av tiden från och med den 1 juli 2018*.¹⁵

De två tidigare uppföljningarna visar att antalet studiemedelstagare på KPU har ökat över tid. Under andra halvåret 2015 studerade 637 personer med studiemedel på KPU, vilket ökade successivt till 920 personer under andra halvåret 2018. Även antalet studerande med det högre bidraget för sina studier på KPU har ökat varje år sedan satsningen infördes den 3 augusti 2015. Andra halvåret 2015 var det enbart 174 studerande som fick det högre bidraget, men det ökade till 285 studerande andra halvåret 2016 och till 314 studerande andra halvåret 2017. I samband med att satsningen breddades till alla ämnesinriktningar skedde en markant ökning till 900 studerande med det högre bidraget under andra halvåret 2018.

Eftersom antalet studerande med högre bidrag på KPU har ökat har även utbetalningarna ökat, från ungefär 12 miljoner kronor läsåret 2015/16 till ungefär 17 miljoner kronor läsåret 2017/18.

Inom ramen för de två tidigare uppföljningarna genomförde vi enkätundersökningar till studerande som påbörjat studier på KPU för att bedöma det högre bidragets rekryterande effekt. Den första enkätundersökningen, från uppföljningen 2018, visade att 20 procent av de svarande inte hade börjat studera om de inte kunnat få studiemedel med den högre bidragsnivån. Uppföljningen från 2019 visade att det högre bidragets betydelse för rekryteringen till KPU hade ökat något, och att 25 procent av de svarande inte hade påbörjat sina KPU-studier om de inte hade kunnat få den högre bidragsnivån.¹⁶

---

¹⁵ CSN (2019) Rapport 2019:6.

¹⁶ Se CSN (2019) Rapport 2019:6, sid.20ff

3. Antal studerande och utbetalda belopp

3.1. Hur många använder studiemedel bland studerande på KPU?

Den 3 augusti 2015 blev det möjligt för studerande inom vissa ämnesinriktningar att få det högre bidraget för KPU. Som en tydlig konsekvens av satsningen ökade antalet och andelen studerande som fick det högre bidraget för dessa studier. Under det andra halvåret 2015 fick 27 procent av studiemedelstagarna på KPU högre bidrag, något som tiden därefter ökade till omkring 37 procent årligen.

Som framgår av tabellen nedan har antalet studerande med studiemedel för studier på KPU ökat varje år sedan satsningens införande, så även under det senaste läsåret 2019/20. Antalet som studerar med studiemedel på KPU, både totalt och med det högre bidraget, har dock varit fler under andra halvåret respektive år än under det första. Det beror på att många studerande påbörjar sin utbildning under hösten och att utbildningen normalt pågår under tre terminer.

Tabell 3.1   **Antal studerande med studiemedel för KPU, varav antal studerande med högre bidrag¹**

Fördelade efter halvår, antal personer och andel i procent av samtliga med studiemedel för KPU

Halvår	Antal med studiemedel	Varav med högre bidrag			
		Antal kvinnor	Antal män	Antal totalt	Andel
2015 h2	637	91	83	174	27
2016 h1	662	128	117	245	37
2016 h2	781	132	153	285	36
2017 h1	701	125	142	267	38
2017 h2	839	152	162	314	37
2018 h1	730	143	123	266	36
2018 h2	916	526	374	900	98
2019 h1	858	515	334	849	99
2019 h2	1 013	580	413	993	98
2020 h1 ²	887	533	324	857	97

¹ Under andra halvåret 2018 och första halvåret 2019 fick ett mindre antal personer det högre bidraget felaktigt trots att de var yngre än 25 år. Detta uppmärksammades under första halvåret 2019.

² Uppgifterna i tabellen togs fram i april 2020, vilket innebär att uppgiften för första halvåret 2020 inte är helt komplett.

Den stora ökningen av antalet studerande på KPU med högre bidraget sker efter att regelverket ändras för andra gången, den 1 juli 2018. Efter den förändringen kan samtliga studerande som är 25 år eller äldre få studiemedel med den högre bidragsnivån för studier på KPU. Andelen studerande på KPU som fick det högre bidraget ökade som en följd av den regeländringen från 36 procent första halvåret 2018 till 98 procent andra halvåret 2018, och har legat kvar på samma nivå terminerna därefter.

3.1.1. Fler tar lån för studier på KPU

Det senaste läsåret har andelen studerande på KPU som väljer att ta lånedelen inom ökat. Första halvåret 2020 är det en tydlig majoritet på 62 procent som även väljer att ta grundlånet.¹⁷ Ökningen har skett successivt, och fram till och med vårterminen 2018 var det fortfarande en majoritet som enbart valde bidrag. Det ändrades från andra halvåret 2018, efter det att regelverket för det högre bidraget hade ändrats till att omfatta alla studerande på KPU. Andelen som även valde att ta grundlån ökade då markant från 45 procent under första halvåret 2018 till 58 procent andra halvåret 2018. En förklaring till att fler tar lån kan vara att andelen yngre studerande mellan 25 och 34 år, som oftare tar lån, har ökat (se avsnitt 3.2.2 nedan).

Tabell 3.2 Studerande med det högre bidraget för KPU som även har grundlån, andra halvåret 2015 – första halvåret 2020

Fördelade efter kön, antal och andelar i procent av samtliga studerande med det högre bidraget för KPU

	Antal personer			Andel i procent
	Kvinnor	Män	Samtliga	
2015 h2	39	37	76	44
2016 h1	55	55	110	45
2016 h2	48	77	125	43
2017 h1	58	77	135	51
2017 h2	71	83	154	49
2018 h1	65	54	119	45
2018 h2	304	219	523	58
2019 h1	298	205	503	59
2019 h2	336	244	580	58
2020 h1 ¹	315	213	528	62

¹ Uppgifterna i tabellen togs fram i april 2020, vilket innebär att uppgiften för första halvåret 2020 inte är helt komplett.

Andelen som tar lån har ökat lika mycket bland kvinnor och män. Under andra halvåret 2015 var det 45 procent av männen och 43 procent av kvinnorna som studerade med det högre bidraget på KPU som även hade grundlån. Under andra halvåret 2019 var andelen med lån 59 procent bland männen och 58 procent bland kvinnorna.

¹⁷ Uppgifterna om antalet studerande togs fram i april 2020, vilket innebär att uppgiften för första halvåret 2020 inte är helt komplett.

Andelen som tar lån är, trots ökningen, lägre bland studerande på KPU än bland studerande på eftergymnasial nivå i allmänhet. Det beror sannolikt på att KPU-studerande får det högre bidraget och att de därför kan begränsa sitt låntagande. Under 2019 var lånebenägenheten bland studerande på eftergymnasial nivå i Sverige 80 procent.¹⁸

3.1.2. Andelen som får tilläggsbidrag för barn minskar

Antalet som studerar på KPU med det högre bidraget och som har tilläggsbidrag eller tilläggslån har ökat sedan satsningen inleddes den 1 juli 2015. Det är naturligt eftersom antalet studiemedelstagare har ökat under samma period.

Tabell 3.3 Studerande med det högre bidraget för KPU som även har tilläggsbidrag eller tilläggslån, andra halvåret 2015 – första halvåret 2020
Fördelade efter kön, antal och andelar i procent av samtliga studerande med det högre bidraget för KPU¹

	Tilläggsbidrag		Tilläggslån	
	Antal	Andel i procent	Antal	Andel i procent
2015 h2	92	53	21	12
2016 h1	122	50	23	9
2016 h2	154	54	32	11
2017 h1	136	51	33	12
2017 h2	147	48	37	12
2018 h1	126	47	24	9
2018 h2	390	43	90	10
2019 h1	366	43	85	10
2019 h2	444	45	110	11
2020 h1 ¹	362	42	101	12

¹ Uppgifterna i tabellen togs fram i april 2020, vilket innebär att uppgiften för första halvåret 2020 inte är helt komplett.

Andelen studerande som får tilläggslån¹⁹ har endast varierat med någon eller några procentenheter från halvår till halvår. Däremot har andelen studerande som får tilläggsbidrag²⁰ successivt minskat under åren, från 53 procent andra halvåret 2015 till 42 procent första halvåret 2020.²¹ Ett skäl till detta är att gruppen som får högre bidrag för KPU har blivit yngre (se avsnitt 3.2.2).

I diagram 3.1 redovisas könsfördelningen under det andra halvåret respektive år bland dem som fick tilläggsbidrag samtidigt som de fick högre bidraget för KPU.

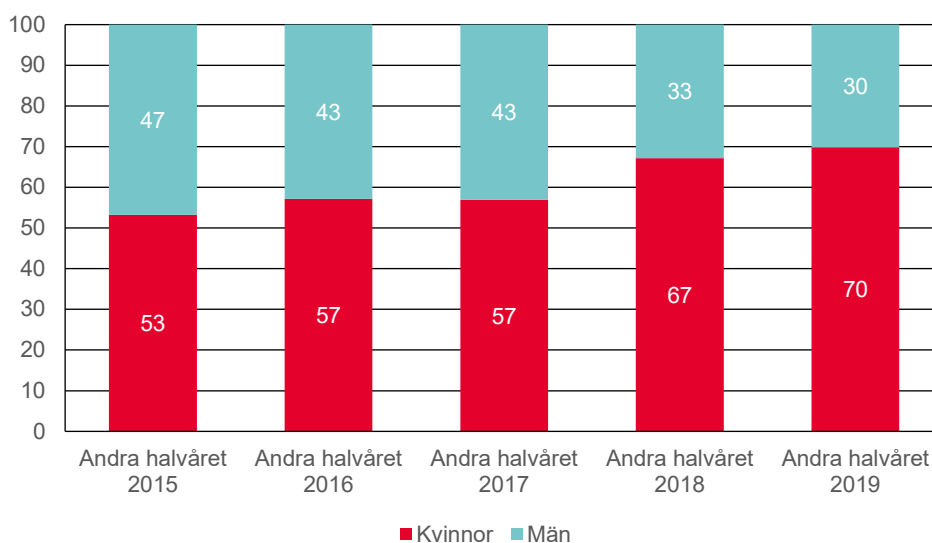
¹⁸ CSN (2020) Rapport 2020:5

¹⁹ Tilläggslån kan beviljas till vissa studerande över 25 år som under kalenderåret närmast före studiernas början har haft en tillräckligt hög inkomst (14 § studiestödslagen (1999:1395) och 12 § studiestödsförordningen (2000:655)).

²⁰ Tilläggsbidrag beviljas till studerande som har vårdnad över barn under 18 år (3 kap. 13 a § studiestödslagen (1999:1395)).

²¹ Uppgifterna om antalet studerande togs fram i april 2020, vilket innebär att uppgiften för första halvåret 2020 inte är helt komplett.

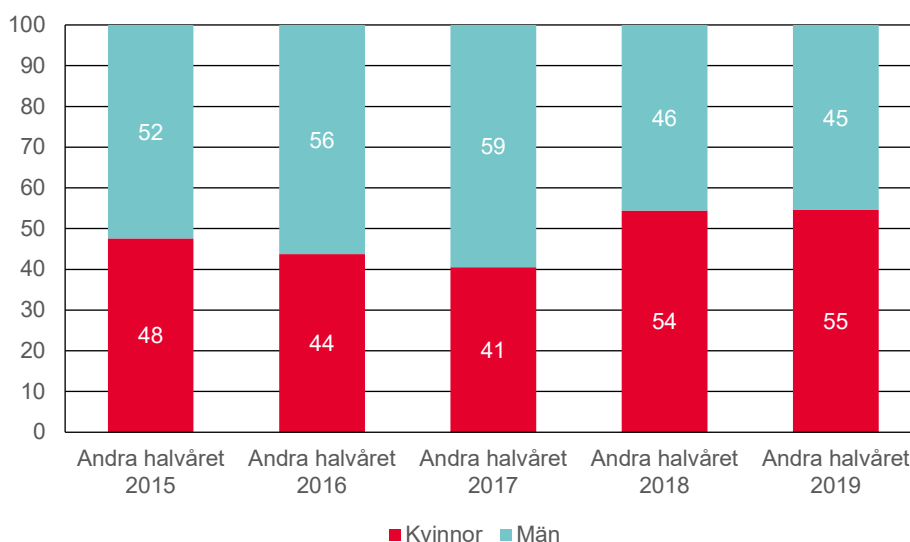
Diagram 3.1 Studerande med det högre bidraget för KPU som även har tilläggsbidrag, andra halvåret 2015-andra halvåret 2019
Fördelade efter kön, andelar i procent

Som diagrammet visar har könsfördelningen bland dem som har det högre bidraget för studier på KPU och som även har tilläggsbidrag blivit mer ojämn över tid. Andelen kvinnor har ökat från 53 procent under andra halvåret 2015 till 70 procent under andra halvåret 2019.

Bland dem som har det högre bidraget för studier på KPU och som samtidigt har tilläggs lån, har könsfördelningen varierat mer.

Diagram 3.2 Studerande med det högre bidraget för KPU som även har tilläggs lån, andra halvåret 2015-andra halvåret 2019
Fördelade efter kön, andelar i procent

Variationerna skulle kunna förklaras av förändringarna i regelverket för rätt till det högre bidraget. Från hösten 2015 fram till hösten 2018 var männen i majoritet bland dem med högre bidrag för KPU och trenden dessutom att en allt högre andel män

hade tillägglån. Det förändrades i och med den senaste satsningen och från andra halvåret 2018 är kvinnor med tillägglån i majoritet.

3.1.3. Fler tar lån men de utbetalda lånebeloppen minskar

Utbetalda belopp för studier på KPU i form av studiebidrag²² har ökat de senaste åren. Det är en direkt konsekvens av den breddade satsningen på högre bidrag för studier på KPU som lett till att fler har studiemedel för dessa studier (se tabell 3.1).

Trots att andelen som tar lån har ökat bland dem som har högre bidrag för studier på KPU, har utbetalda belopp i form av grundlån minskat. Det beror på att andelen av det totala studiemedelsbeloppet som består av lån har minskat genom att fler får det högre bidraget.

Utbetalningarna av tillägglån och tilläggsbidrag vid studier på KPU har inte ändrats i någon större utsträckning sedan andra halvåret 2017. Det syns dock en tydlig trend att det utbetalda beloppet är lägre under det första halvåret respektive år vilket förklaras av att antalet KPU-studerande är lägre under första halvåret varje år (se även avsnitt 3.1.1 där detta förklaras mer utförligt).

Tabell 3.4 Utbetalda belopp till studerande med studiemedel för KPU, andra halvåret 2015– andra halvåret 2020, den högre bidragsnivån inom parentes
Fördelat efter typ av studiemedel och halvår, miljoner kronor

	Studiebidrag ¹	Grundlån	Tilläggsbidrag	Tillägglån
2015 h2	9,9 (5,0)	8 (1,1)	1,0	0,7
2016 h1	11,9 (7,3)	8,6 (1,6)	1,1	0,8
2016 h2	14,2 (8,5)	10,9 (1,8)	1,3	1,1
2017 h1	12,9 (8,0)	10 (2,1)	1,2	1,0
2017 h2	15,7 (9,4)	12,3 (2,3)	1,5	1,3
2018 h1	13,9 (7,9)	11,0 (1,9)	1,3	1,2
2018 h2	28,0 (27,9)	8,1 (7,9)	1,6	1,5
2019 h1	25,5 (25,3)	7,7 (7,5)	1,4	1,3
2019 h2	30,8 (30,2)	9,6 (8,7)	1,7	1,6
2020 h1 ²	18,2 (17,8)	6,2 (5,7)	1,0	1,2

¹ Med studiebidrag avses här studiemedlets bidragsdel i form av generellt bidrag eller högre bidrag.

² Uppgifterna i tabellen togs fram i april 2020, vilket innebär att uppgiften för första halvåret 2020 inte är helt komplett.

Under de första åren av satsningen på högre bidrag för studerande vid KPU, 2015–2017, var det en förhållandevis liten andel av budgeten för satsningen som användes. Den nyttjade andelen ökade dock som en direkt effekt av den breddade satsningen 2018, och har ökat ytterligare under 2019 till 58 procent nyttjad andel.

²² Med studiebidrag avses här studiemedlets bidragsdel i form av generellt bidrag eller högre bidrag.

Tabell 3.5 Utbetalda belopp jämfört med budget¹
Fördelat efter typ av studiemedel och halvår, miljoner kronor

	Utbetalt	Anslag	Andel nyttjad
2015	5,0	47,7	10
2016	15,7	95,4	16
2017	17,2	95,4	18
2018	35,6	95,4	37
2019	55,3	95,4	58

¹Utgiftsområde 15, anslaget för studiemedel (1:2), anslagspost 2.7

Att det för 2019 är 58 procent av anslaget belopp som har använts kan tyckas lågt. Andelen utnyttjat belopp är dock inte ett tillförlitligt sätt att mäta om satsningen varit lyckad eller inte. Det finns en osäkerhet när anslagsbelopp fastställs, vilket kan innebära att mer medel avsätts än vad som används.

3.2. Studerandegruppen med högre bidrag på KPU

Den breddade satsningen i juli 2018 som innebar att fler har möjlighet att studera på KPU med det högre bidraget, har förändrat den grupp studerande som bedriver studier på KPU med det högre bidraget. I detta avsnitt tittar vi närmare på hur studerandegruppen har förändrats vad gäller andelar som studerar på heltid, kön, län, ålder.

3.2.1. Fler kvinnor läser KPU med högre bidrag

Det senaste läsåret har fördelningen mellan kvinnor och män som får det högre bidraget för studier på KPU inte förändrats. Efter att satsningen breddades den 1 juli 2018 ökade antalet kvinnor som studerade på KPU med det högre bidraget tydligt mer än antalet män. Som tabell 3.5 visar har fördelningen mellan kvinnor och män terminerna därefter legat på ungefär samma nivå, med omkring 60 procent kvinnor.

Över tid har könsfördelningen bland dem som får det högre bidraget för studier på KPU varierat. Fram till och med vårterminen 2016 var det en något högre andel kvinnor än män som läste KPU med det högre bidraget. Därefter förändrades balansen till att vara en högre andel män under tre terminer fram till och med andra halvåret 2017. Från första halvåret 2018 blev andelen kvinnor återigen högre.

Tabell 3.6 Studerande med högre bidrag för KPU, andra halvåret 2015–första halvåret 2020

Fördelade efter kön och halvår, antal personer och andelar i procent

Halvår	Kvinnor		Män		Samtliga
	Antal	Andel i procent	Antal	Andel i procent	Antal
2015 h2	91	52	83	48	174
2016 h1	128	51	117	49	245
2016 h2	132	47	153	53	285
2017 h1	125	47	142	53	267
2017 h2	152	49	162	51	314
2018 h1	143	54	123	46	266
2018 h2	526	58	374	42	900
2019 h1	515	61	334	39	849
2019 h2	580	58	413	42	993
2020 h1 ¹	533	62	324	38	857

¹ Uppgifterna i tabellen togs fram i april 2020, vilket innebär att uppgiften för första halvåret 2020 inte är helt komplett.

I sin helhet är det fler kvinnor än män som studerar på KPU. Att det trots detta var en högre andel manliga studerande med högre bidrag för studier på KPU från andra halvåret 2016 till andra halvåret 2017, kan delvis förklaras av förändringarna i regelverket för rätt till det högre bidraget. Dessa innebar att det enbart var möjligt för studerande inom vissa, traditionellt manliga ämnesinriktningar så som matematik och teknik, att få det högre bidraget för studier på KPU från och med andra halvåret 2015 till och med första halvåret 2018.²³

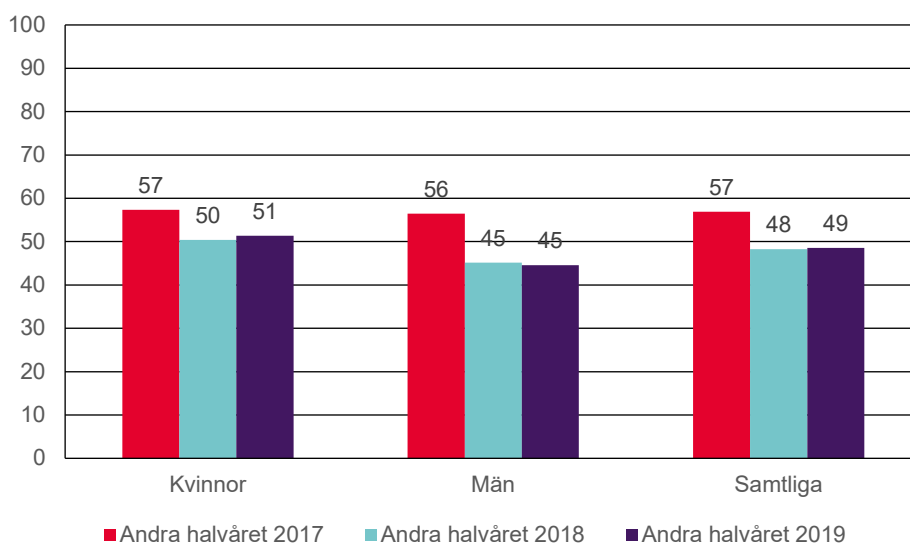
3.2.2. Andelen äldre studerande inte längre i majoritet

Andelen äldre studerande är högre inom KPU än inom andra högskoleutbildningar. Det är enbart studerande över 25 år som har rätt till det högre bidraget för studier på KPU, vilket är ett skäl till att andelen äldre studerande är förhållandevis hög. En annan anledning är att det finns ett krav på att tidigare ha klarat ett visst antal poäng för att få läsa KPU.

Som diagram 3.3 visar har andelen äldre studerande bara förändrats marginellt det senaste läsåret. Den stora förändringen skedde efter att satsningen på det högre bidraget utökades till att omfatta samtliga utbildningsinriktningar inom KPU. Sedan andra halvåret 2017 har andelen studerande som är 35 år eller äldre minskat med 8 procentenheter.

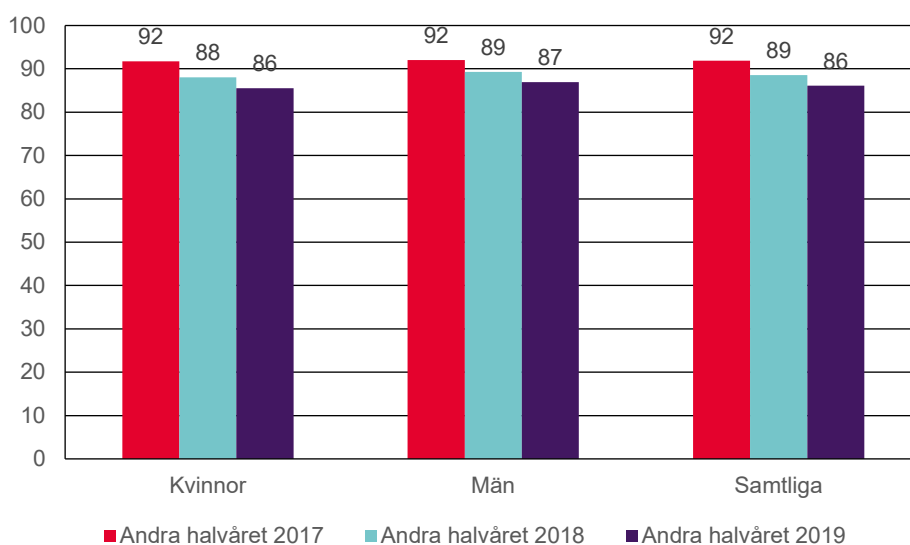
²³ Att män är i majoritet bland lärare i ämnena matematik, fysik och teknik framgår bl.a. i Skolverkets rapport *Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2018/19*, 2019-03-12, Diarienummer: 5.1.1-2019:46.

Diagram 3.3 Andel KPU-studerande med högre bidrag som är äldre än 35 år, andra halvåret 2017-andra halvåret 2019
Fördelade efter kön, andelar i procent

Att målgruppen för det högre bidraget utökades förändrade också hur stor andel som studerar hel- och deltid. I diagram 3.4 visas andelen heltidsstuderande under andra halvåret respektive år efter att satsningen utökades. Andelen som studerar på heltid har stadigt minskat, från 92 procent under det andra halvåret 2017 till 86 procent under det andra halvåret 2019.

Diagram 3.4 Andel KPU-studerande med högre bidrag som studerar på heltid, andra halvåret 2017–andra halvåret 2019
Fördelade efter kön, andelar i procent

Minskningen har varit ungefär lika stor bland både kvinnor och män. Andelen som läser KPU på deltid har alltså ökat.

3.2.3. Betydligt högre andel äldre studerande på KPU än på ämneslärarprogrammet

Trots att studerandegruppen som läser KPU med högre bidraget har förändrats de senaste åren, kvarstår skillnaderna jämfört med studerande med studiemedel för studier på ämneslärarutbildning. Precis som tidigare år är andelen kvinnor högre bland studerande på KPU, de läser oftare på deltid och har mer sällan grundlån inom studiemedlet. Även om lånebenägenheten har ökat hos studerande vid KPU (som beskrivs avsnitt 3.1.2 ovan) så är den fortfarande lägre bland studerande på KPU än bland studerande med studiemedel för studier på ämneslärarutbildning.

Tabell 3.7 Jämförelse mellan KPU-studerande med högre bidrag för KPU och samtliga studiemedelstagare på ämneslärarutbildning, andra halvåret 2019
Andelar i procent

	Studerande med högre bidrag för KPU	Samtliga blivande ämneslärare med studiemedel ¹
Andel heltid	86	96
Andel kvinnor	58	56
Andel med grundlån	58	82
Andel med tilläggsbidrag	45	12
Andel med tilläggslån	11	8
Andel äldre än 35 år	49	6

¹ Här ingår inte KPU.

Det är en högre andel av de studerande på KPU som har tilläggsbidrag för barn under 18 år och även en högre andel som har tilläggslån. Det kan förklaras av att studerande vid KPU är äldre än de som läser ämneslärarutbildningen.

3.3. Skäl för avslag på ansökan om studiemedel

Vid tidigare uppföljningar har det konstaterats att studerande vid KPU relativt ofta får avslag på sina studiemedelsansökningar jämfört med andra studerande. Skäl till avslag har framförallt visat sig vara att den studerande använt sig av alla sina 240 veckor med studiemedel på eftergymnasial nivå,²⁴ eller att den studerandes har så höga inkomster att personen når upp till inkomsttaket (fribeloppet)²⁵ för rätt till studiemedel. Att dessa avslagsorsaker är vanliga bland KPU-studerande beror på att studerande på KPU ofta är något äldre personer som har studerat med studiemedel tidigare, är mer etablerade och i högre grad arbetar vid sidan av sina studier.

Under läsåret 2019/20 är det, precis som tidigare, en högre andel studerande på KPU som får avslag på grund av både veckobegränsningen och på grund av för hög inkomst jämfört med studerande på ämneslärarutbildningen. Det är dock en lägre andel studerande på KPU som får avslag på sin ansökan med hänsyn till otillräckliga studieresultat jämfört med andra studerande.

²⁴ 3 kap. 8 § första stycket studiestödslagen (1999:1395).

²⁵ 3 kap. 16 § första stycket studiestödslagen (1999:1395)

Tabell 3.8 Andel som har fått avslagsbeslut på studiemedelsansökan läsåret 2017/18–2018/19¹

Fördelat efter utvalda avslagsorsaker², andelar i procent

	2017/18		2018/19		2019/20	
	Ämnesläro- utbildning	KPU	Ämnesläro- utbildning	KPU	Ämnesläro- utbildning	KPU
240-veckor (helt avslag) ³	0,2	3,7	0,3	4,1	0,2	3,0
240-veckor (delvis avslag) ⁴	0,9	6,5	1,3	8,7 ⁶	1,1	8,7
Inkomsttak (fribelopp)	0,3	2,6	0,3	0,9	0,2	0,7
Studieresultat ⁵	9,9	7,3	9,3	5,5	8,1	5,4

¹ Statistiken över avslagsbeslut förändras över tid, vilket innebär att läsåren 2017/18 och 2018/19 inte är fullt ut jämförbara med läsåret 2019/20. Uppgifterna i tabellen är framtagna i april 2020.

² Statistiken visar andelen personer som någon gång under perioden fått beslut om avslag på sin studiemedelsansökan med beslutsgrunder eller motivtexter som kan hänföras till någon av de angivna avslagsorsakerna, i förhållande till det totala antalet personer som fått beslut. Det kan dock förekomma att vissa avslagsbeslut fattas som inte är statistiskt sökbara genom beslutsgrunder eller motivtexter. En person med avslag kan genom ändring/komplettering senare även ha fått ett bifallsbeslut. Statistiken fångar inte studerande som känner till reglerna och därför avstår från att ansöka om studiemedel.

³ Avser helt avslag på ansökan pga. att den studerande använt alla 240 veckor på högskolenivå, inkluderar inte studerande som fått delvis avslag, dvs. bifall på en del av den sökta perioden fram till dess veckogränsen nås.

⁴ Avser delvis avslag på ansökan pga. att den studerande använt alla 240 veckor på högskolenivå, dvs. bifall en del av den sökta perioden fram till dess att veckogränsen nås.

⁵ Avslag pga. otillräckliga studieresultat från föregående studieperiod.

⁶ I CSN rapport 2019:6, *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av tiden från och med den 1 juli 2018*, angavs felaktigt siffran 4,6 procent, vilket var en felberäkning.

Det senaste läsåret har andelen studerande som får *delvis* avslag på sin ansökan om studiemedel på grund av 240-veckorsregeln inte förändrats. Däremot har andelen studerande som får *helt* avslag på grund av att de använt alla veckor på eftergymnasial nivå minskat. Att andelen som får helt avslag på grund av veckobegränsningen har minskat skulle kunna bero på en större medvetenhet om regelverket gällande veckobegränsningen. Andelen studerande på KPU som får avslag på grund av för hög inkomst minskade tydligt mellan läsåret 2017/18 och 2018/19, och minskade dessutom ytterligare under 2019/20. Även denna minskning skulle kunna förklaras av en större medvetenhet om regelverket bland KPU-studerande, men då gällande inkomstgränserna.

Ändringen av regelverket den 1 juli 2018 tycks ha haft viss påverkan på hur stor andel som får avslag på sin ansökan av olika skäl. Som framgår av tabell 3.5 ovan steg andelen studerande som fick helt eller delvis avslag på sin ansökan på grund av att de hade använt samtliga studiemedelsveckor på eftergymnasial nivå²⁶ mellan läsåret 2017/18 och läsåret 2018/19. Det kan vara en konsekvens av att fler ansöker om studiemedel för studier på KPU.

²⁶ Som framgår av tabell 3.5 är rätten till studiemedel begränsad till 240 veckor på högskolenivå (3 kap. 8 § första stycket studiestödslagen (1999:1395)).

4. Studiestödets betydelse för KPU-studerande

För att följa utvecklingen sedan fjolårets uppföljning jämför vi i kommande avsnitt resultaten från enkätundersökningarna som tidigare gjorts till studerande på KPU med en ny enkät riktad till dem som började studera hösten 2019 eller våren 2020.²⁷ Vi har valt att mäta den rekryterande effekten genom att använda dessa frågor:

”Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började dina studier på KPU, hade du ändå börjat?” och

”Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad). Om du inte hade kunnat få det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat studera?”.

Frågorna i enkäten är förvisso hypotetiska och det går inte att veta om de studerande hade agerat så som de svarar i enkäten. Det är troligen ändå det bästa sättet att bedöma studiemedlets och det högre bidragets rekryterande effekt och betydelse för de studerande.

4.1. Studiemedlens betydelse för studerande på KPU

Av dem som påbörjade sina studier på KPU under läsåret 2019/20 anger 66 procent att de inte skulle ha börjat studera om de inte hade kunnat få studiemedel. Det innebär att andelen som rekryterades av studiemedlen ökade med 10 procentenheter jämfört med de som påbörjade studier på KPU läsåret 2018/19. Det har skett en ökning av antalet rekryterade i nästan samtliga studerandegrupper, men ökningen är särskilt stor bland män och bland något yngre studerande.

---

²⁷ Mer information om enkätstudien redovisas i bilaga 1 till denna rapport. Enkäten finns i bilaga 2.

Tabell 4.1 Svar på frågan: Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började dina studier på KPU, hade du ändå börjat?
Andel som svarat "Nej" eller "Nej, troligen inte"

	Studerandegrupp	Läsåret 2018/19	Läsåret 2019/20
Kön	Kvinnor	58	63
	Män	53	70
Ålder	25-34 år	49	69
	35-44 år	60	62
	45 år eller äldre	62	62
Takt	Heltid	54	67
	Deltid	56	60
Lån	Lån	63	75
	Inte lån	45	48
Tilläggsbidrag	Tilläggsbidrag	62	60
	Inte tilläggsbidrag	51	70
Samtliga		56	65

Andelen rekryterade män ökade med 17 procentenheter och andelen kvinnor med 5 procentenheter. Vi vet sedan tidigare att studiestödet ofta betyder mer för kvinnor än för män.²⁸ Det tycks dock inte längre gälla för studerande på KPU. Studiemedlens betydelse ökar visserligen för både kvinnor och män, men andelen män som är rekryterade av studiemedlen ökar betydligt mer. En tänkbar anledning till det är att det generellt sett är vanligare att kvinnor väljer att studera till lärare. Av dem som ansökte till ett lärarprogram inför vårterminen 2020 var 88 procent kvinnor.²⁹ Möjligheten att få studiemedel kan därför vara särskilt motiverande för män som väljer mellan att börja studera på KPU och att göra något annat. Män får dessutom mer sällan än kvinnor ekonomiskt stöd av en partner när de studerar.³⁰ Studiemedlen kan därför vara en viktigare försörjningskälla för män än för kvinnor.

Andelen som är rekryterade av studiemedlet har ökat markant bland dem mellan 25 och 34 år. Andelen i den åldersgruppen som anger att de inte hade börjat studera om de inte hade fått studiemedel ökade med 20 procentenheter mellan läsåret 2018/19 och läsåret 2019/20. I åldern 35–44 år var ökningen bara några procentenheter och i åldern 45 år eller äldre var andelen som svarade att de inte hade börjat studera utan studiemedel oförändrad.

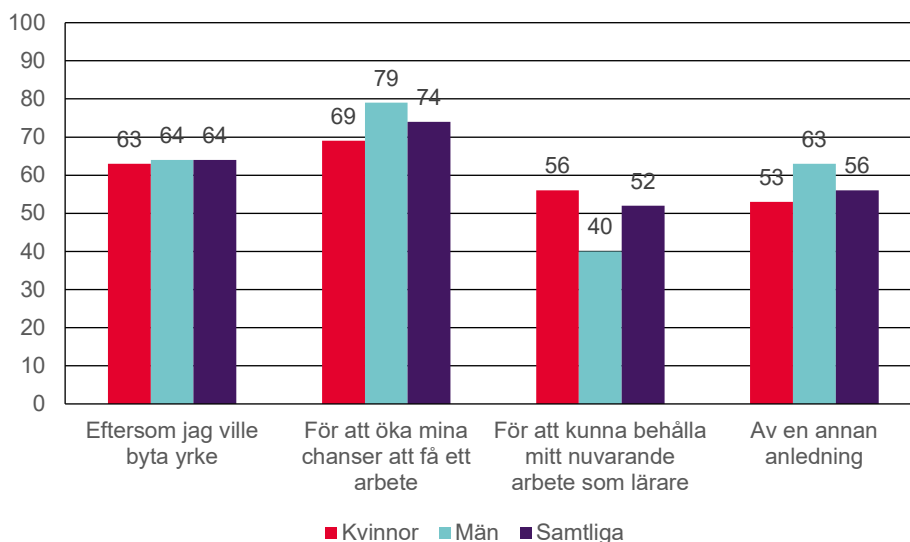
Varför man väljer att läsa på KPU tycks ha betydelse för hur viktigt studiemedel är. En grupp som i stor utsträckning är rekryterade av studiemedlen är de som studerar på KPU för att öka sina chanser att få ett arbete. Det var 74 procent av dem som svarade att de inte hade börjat studera om de inte hade fått studiemedel.

²⁸ CSN (2018a) *Studerandes ekonomiska och sociala situation 2017*. Rapport 2018:3

²⁹ Gäller behöriga sökande till något lärar- eller förskolläraryrkeprogram. UKÄ (2020) *Antagning till högre utbildning vårterminen 2020*. Diarienummer 1.1.1-00633-2019. Sid 23

³⁰ CSN (2018a) Rapport 2018:3

Diagram 4.1 Svar på frågan: Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började dina studier på KPU, hade du ändå börjat?
 Andel som svarat "Nej" eller "Nej, troligen inte". Fördelat efter kön och efter varför man valde att påbörja studier på KPU. Läsåret 2019/20, andelar i procent

Andelen rekryterade av studiemedlen är särskilt hög bland män som studerar på KPU för att öka chansen att få ett arbete. För dem som redan har ett arbete som lärare och studerar för att kunna behålla det är studiemedlen mindre viktiga. Ungefär hälften, 52 procent, av dem hade inte börjat studera utan studiemedel. Det beror förmodligen på att det är vanligare i denna grupp att arbeta vid sidan av sina studier.

4.1.1. Svårt att finansiera hela utbildningen när veckorna tagit slut

I frisvaren som lämnats till enkäten finns ett antal kommentarer från personer som inte har möjlighet att få studiemedel för hela sin studietid eftersom de har använt samtliga studiemedelsveckor på eftergymnasial nivå. Det upplevs som lite motsägelsefullt att det finns ett poängkrav för att få läsa KPU, samtidigt som man inte nödvändigtvis kan få studiemedel för hela utbildningen om man har haft studiemedel tidigare. Det kan medföra svårigheter för de studerande att finansiera hela utbildningen. En studerande skriver:

”Eftersom själva vitsen med KPU är att man redan har en universitetsutbildning innan innebär det att man i regel redan tagit lån/bidrag så länge man får.”

En annan studerande beskriver svårigheten med att ha studerat en längre utbildning och därefter läsa KPU:

”Man borde få ta ett år extra studielån vid KPU även om man använt upp sina veckor, jag kommer t.ex. att gå ett halvår utan finansiering den sista terminen. Som det är nu är det svårt att både ta en master och att bli legitimerad lärare.”

Andra lyfter att det kommer samhället till gagn om de fullföljer sin utbildning.

”Jag och många på min kurs har inte haft möjlighet att låna då vi använt upp våra terminer för lån på tidigare studier och/eller är för gamla. Det innebär såklart att vi har massor med kunskap, både ämnesmässigt och om livet, och många av oss har varit föräldrar i många år, som kommer skolan till del när vi är klara.”

”Se gärna över om man kan tillgodogöra sig studiemedel för hela KPU. Nu är det många som inte har för hela då man kanske läst 5 år innan och därmed får gå utan studiemedel sista terminen. Detta är rätt problematiskt då det behövs lärare i Sverige och den sista terminen kan få flera att hoppa av kort innan de är färdiga p.g.a. ekonomisk omöjlighet att slutföra en utbildning som alla säger är oerhört viktig idag.”

Som beskrivet tidigare är det vanligare att KPU-studerande än övriga studerande får avslag på grund av att deras veckor med studiemedel är slut. Det finns möjlighet att få ytterligare veckor med studiemedel om det finns synnerliga eller särskilda skäl.³¹ Den prövningen är dock mycket restriktiv.

4.1.2. För hög inkomst vid sidan av studierna kan ge avslag

Vi såg tidigare att KPU-studerande är något överrepresenterade bland dem som får avslag på sin ansökan om studiemedel på grund av för hög inkomst. Vissa av frisvaren till enkätundersökningen bekräftar att fribeloppsgränsen upplevs som ett hinder för att studera på KPU.

”Det stora hindret för att läsa in KPU:n är inkomstgränsen, särskilt för höstterminen. Som yrkesverksam innebär det att jag redan tjänat för mycket när terminen börjat. Det gör det svårt att kvalificera sig för CSN. För att lösa det måste jag alltså jobba och skapar därför min egen deltidskurs genom studieuppehåll, studieavbrott eller "missade" tentor.”

Andra skriver hur valet att studera har påverkat deras och familjens inkomst på ett genomgripande sätt och att partners inkomst varit helt avgörande för att studierna alls ska kunna genomföras.

”Jag är gift med en man som har ganska hög lön som universitetsanställd lärare/forskare. Jag hade inte kunnat genomföra KPU utan hans inkomst och villighet att stå för största delen av våra utgifter under ett år. Ett år på 150% är tufft men för oss var det genomförbart tidsmässigt med bara en huvudsaklig inkomst. Vi fick dock sälja vårt hus och flytta in i en hyreslägenhet för att detta skulle vara möjligt.”

Bland frisvaren finns exempel på studerande som anser att fribeloppsgränsen bör höjas så att de kan arbeta under terminerna och spara pengar till sommarmånaderna då de inte studerar. Dock finns också studerande som beskriver att de på grund av sina långa praktikperioder inte har möjlighet att arbeta extra vid sidan av studierna.

4.2. Det högre bidragets betydelse för studier på KPU

Av de studerande som besvarade enkäten under våren 2020 var det 24 procent som svarade att de inte hade börjat studera om de inte hade fått det högre bidraget.

³¹ 3 kap. 8 § fjärde och femte stycket studiestödslagen (1999:1395)

Som framgår av tabell 4.2 var det 16 procent (21 procent av männen och 13 procent av kvinnorna) som inte hade påbörjat sin utbildning alls utan det högre bidraget. Det var 9 procent som hade skjutit upp sina studier till senare. En del av dessa hade alltså kryssat för båda dessa svarsalternativ.

Tabell 4.2 Svar på frågan: Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad vid heltidsstudier). Om du inte hade fått det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat att studera?
Fördelade efter kön, andelar i procent¹

	Kvinnor	Män	Samtliga
Nej, jag hade gjort något annat, nämligen	6	7	6
Nej, jag hade skjutit upp mina studier	9	9	9
Nej, jag hade inte påbörjat min utbildning	13	21	16
Ja, jag visste inte att jag hade studiemedel med den högre bidragsnivån	11	12	12
Ja, jag hade påbörjat utbildningen med studiemedel med den lägre bidragsnivån	25	27	26
Ja, men jag hade varit tvungen att ta studielån eller låna mer för att kunna studera	28	25	26
Ja, men jag hade varit tvungen att arbeta mer för att kunna studera	42	30	37

¹ En person kan svara flera svarsalternativ. Därför blir summan av andelarna högre än 100 procent. De tre nej-alternativen motsvarar tillsammans 24 procent när andelarna per svar räknats om för att summera till 100 procent.

De flesta som hade börjat studera trots att de inte hade fått det högre bidraget hade finansierat sina studier genom att arbeta mer, något som 37 procent svarade. Särskilt kvinnor hade valt att arbeta mer. Att kombinera arbete och studier kan visserligen ge positiva effekter, till exempel erfarenheter som gör det enklare att få ett fast arbete efter studierna, men kan också leda till att studierna försenas.³² Många som studerar på KPU är, som tidigare nämnts, lite äldre, har familj och redan erfarenhet av att arbeta. De har ofta tagit lån från CSN tidigare och har högre utgifter än yngre studerande. Några kommentarer till enkätundersökningen ger exempel på detta:

”Jag tycker att det är väldigt bra att det förhöjda studiemedlet finns för KPU. I mitt fall har jag redan studerat i 5 år och det stimulerar till att byta karriär då man kanske insett att man valde "fel" från början.”

”Det är väldigt positivt att man kan få en högre nivå. Jag har lämnat ett ganska högavlönat jobb och har familj och barn. Det spelar roll ekonomiskt för oss. Det gläder mig att staten (csn) visar att de stöttar oss som skolar om oss till lärare med mer än bara ord. Det visar att det man gör faktiskt anses vara bra för samhället.”

4.2.1. Kunskapen om det högre bidraget ökar

Kunskapen om det högre bidraget bland de som ansöker till KPU har ökat det senaste läsåret. För att den studerande ska anses vara rekryterad av det högre bidraget bör personen, åtminstone när hen tackade ja till utbildningen, ha känt till att det var möjligt att få det högre bidraget för studier på KPU. Andelen av de studerande på

³² Läs mer i SOU 2018:73, *Studiemedel för effektiva studier*, sid 166 f, Slutbetänkande av Utredningen om tryggare och effektivare studier, Stockholm 2018.

KPU som kände till detta ökade från 41 procent våren 2019 till 52 procent våren 2020. Det var ungefär lika vanligt att kvinnor som män kände till möjligheten att få det högre bidraget när de ansökte till KPU.

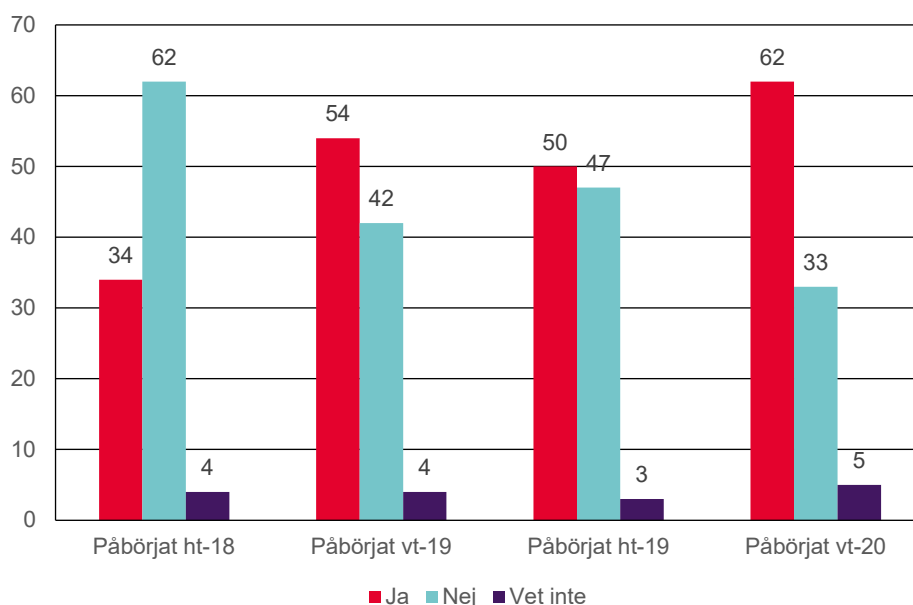
Tabell 4.3 Svar på frågan: När du sökte till KPU, kände du då till att det fanns en möjlighet att få studiemedel med den högre bidragsnivån?
Andelar i procent

	Ja	Nej	Vet inte
Kvinnor	53	45	2
Män	52	44	4
25–34 år	57	41	2
35–44 år	44	52	4
45 år eller äldre	52	44	4
Samtliga	52	45	3

Däremot var kunskapen om det högre bidraget lägre bland studerande mellan 35 och 44 år än bland övriga studerande.

Av dem som påbörjade studier under vårterminen 2020 visste så hög andel som 62 procent att de kunde få det högre bidraget. Det är en ökning med 12 procentenheter jämfört med hösten 2019.

Diagram 4.2 Svar på frågan: När du sökte till KPU, kände du då till att det fanns en möjlighet att få studiemedel med den högre bidragsnivån?¹

Andelen studerande som kände till att de kunde få det högre bidraget ökade ganska mycket mellan de som började studierna hösten 2018 och de som började våren 2019. Det beror på att beslutet att fattades den 1 juli 2018, när ansökningstiden för studier till höstterminen 2018 redan hade gått ut. Även om informationen fanns när de studerande senare tackade ja till utbildningen, är det förståeligt att andelen som kände till möjligheten var lägre under hösten 2018 än under våren 2019.

Hösten 2019 minskade andelen som kände till möjligheten att få studiemedel med den högre bidragsnivån något, för att sedan öka till våren 2020. Trots ökningen var det 38 procent av de studerande som uppger att de inte kände till, eller inte vet om de kände till, att de kunde få högre bidraget för sina studier när de ansökte om utbildningsplats för våren 2020.

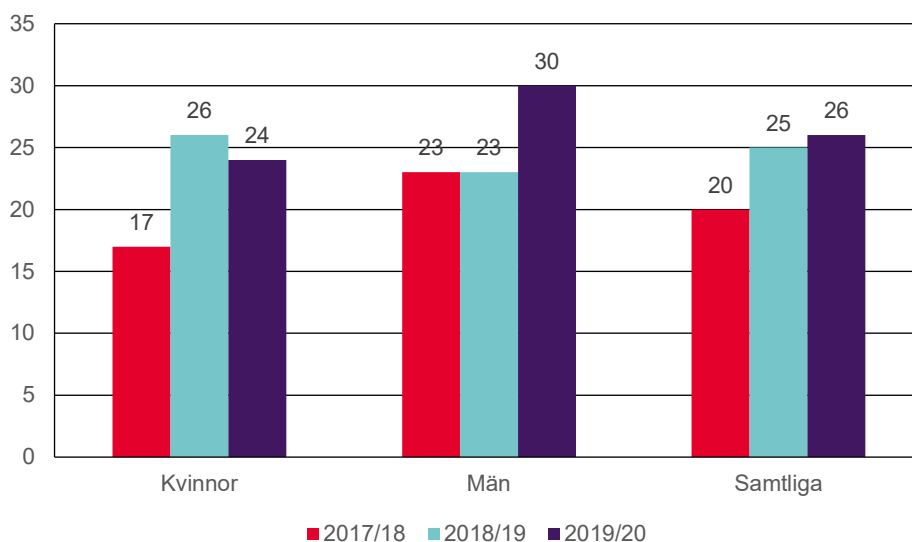
4.2.2. Liten skillnad i andelen rekryterade jämfört med tidigare

Som tabell 4.2 visar var det 12 procent av de som svarade på undersökningen som inte visste att de hade det högre bidraget. Detta trots att alla studerande hade högre bidrag. I föregående undersökning ställdes först en fråga om den studerande hade det högre bidraget. Bara de som svarade ja på den frågan fick därefter besvara en fråga om vilka konsekvenser det hade fått om de inte kunnat få det.

För att resultaten ska gå att jämföra mellan enkätundersökningarna har vi därför även beräknat andelarna exklusive de studerande som svarade att de inte visste om att de fick det högre bidraget. När de som svarade att de inte visste om att de hade det högre bidraget har räknats bort, blir andelen som är rekryterade av studiemedlet 26 procent istället för 24 procent. Andelen rekryterade kvinnor har minskat med 2 procentenheter senaste läsåret och andelen rekryterade män har ökat med 7 procentenheter.

Diagram 4.3 Svar på frågan: Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad vid heltidsstudier). Om du inte hade fått det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat att studera?

Andel som inte skulle ha studerat, hade skjutit upp studierna eller gjort något annat om de inte hade fått högre bidrag

Som diagram 4.1 visar har andelen rekryterade kvinnor varierat mer än andelen rekryterade män. Den senaste mätningen under våren 2020 visar att en högre andel män än kvinnor tillskriver det högre bidraget stor betydelse för att deras val att studera.³³

³³ I föregående undersökningar har frågan och svarsalternativen formulerats något annorlunda. De bedöms ändå gå att jämföra med varandra.

4.2.3. Det högre bidraget är viktigare för vissa studerandegrupper

I detta avsnitt fortsätter vi att redovisa hur de studerande förhåller sig till det högre bidraget, exklusive dem som inte visste om att de hade fått studiemedel med högre bidrag. Resultatet visar att det högre bidraget betyder mer för en del studerandegrupper än för andra. Svaren på enkäten visar att studerande som är 45 år eller äldre är mer rekryterade av det högre bidraget än yngre studerande, och att studerande som inte tar lån är mer rekryterade än de som väljer att ta lån.

Tabell 4.4 Svar på frågan: Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad vid heltidsstudier). Om du inte hade fått det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat att studera?

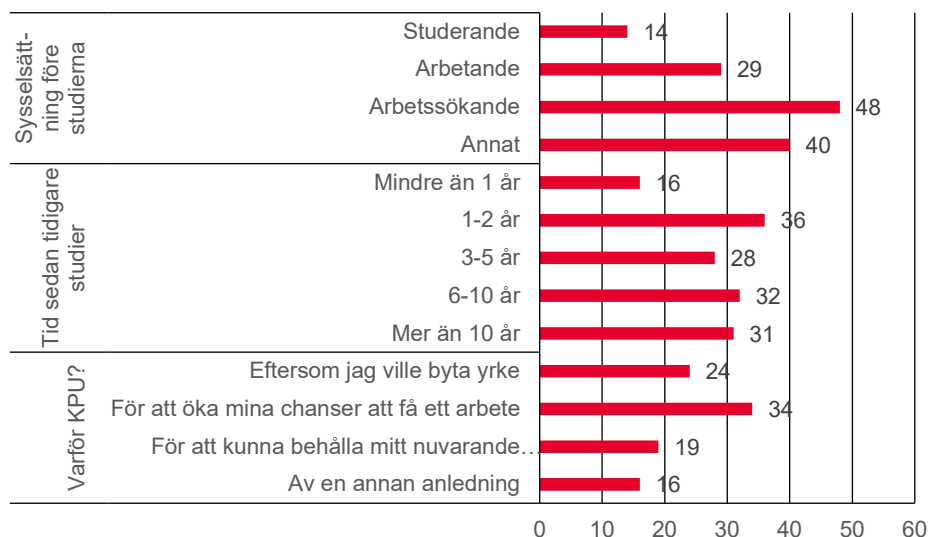
	Studerandegrupp	Andel som inte skulle ha studerat, hade skjutit upp studierna eller gjort något annat om de inte hade fått högre bidrag
Kön	Kvinnor	24
	Män	30
Ålder	25-34 år	23
	35-44 år	22
	45 år eller äldre	37
Takt	Heltid	27
	Deltid	24
Lån	Lån	24
	Inte lån	32
Tilläggsbidrag	Tilläggsbidrag	26
	Inte tilläggsbidrag	27
Samtliga		26

Ett skäl till att äldre studerande i oftare är rekryterade av det högre bidraget är att andelen som tar lån är lägre i den åldersgruppen. Bland de som är 45 år eller äldre är det 43 procent som väljer att ta lån, jämfört med 63 procent av dem mellan 35 och 44 år och 78 procent bland dem mellan 25 och 34 år. Skillnaden mellan det högre och det generella bidraget blir mer konkret för dem som inte tar lån, eftersom de får mer pengar att röra sig med varje månad. För de som även tar lånedelen hålls visserligen skuldsättningen nere, men det högre bidraget ger inte samma konkreta effekt för ekonomin under studietiden.

Personer som var arbetsökande under året före de började studera på KPU är i relativt hög utsträckning rekryterade av det högre bidraget. Det var 48 procent av dem som anger att de inte hade börjat studera utan det. Bland dem som arbetade före studierna var motsvarande andel 29 procent. Det högre bidraget betyder mindre för personer som nyligen hade avslutat sina tidigare studier när de började på KPU. Endast 16 procent av dem svarade att de inte hade börjat studera utan det högre bidraget.

Diagram 4.4 Svar på frågan: Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad vid heltidsstudier). Om du inte hade fått det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat att studera?

Andel som inte skulle ha studerat, hade skjutit upp studierna eller gjort något annat om de inte hade fått högre bidrag

Att det högre bidraget tycks betyda mindre för personer som precis slutat studera kan bero på att många av dem är vana vid att ha studiemedel med den generella bidrags- och lånenivån. Det är möjligt att de därför inte reflekterar över att de har det högre bidraget. Detta finns det exempel på bland frisvaren till enkäten:

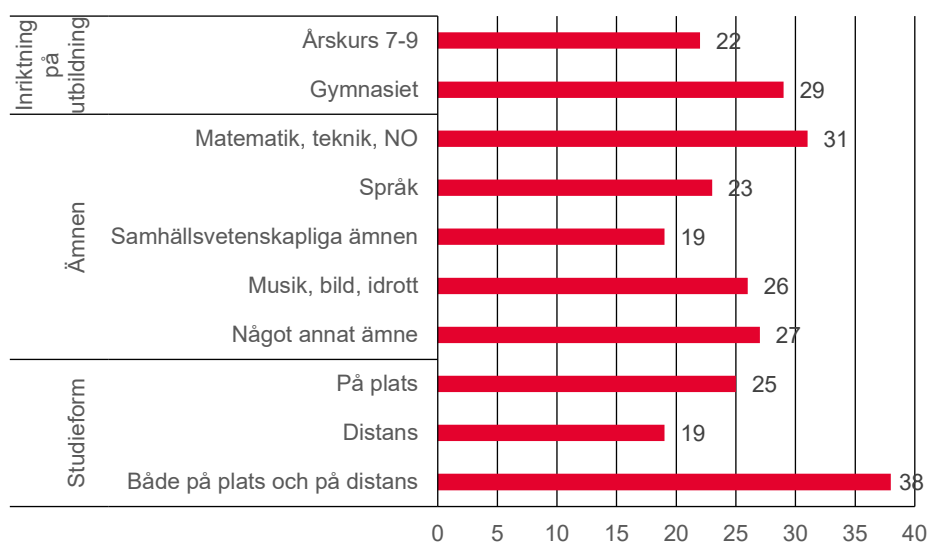
”Jag visste inte att jag fick den högre bidragsnivån utan trodde att jag tog ett högre lån, så det var positiva nyheter. Jag tycker det är rimligt eftersom jag uppfattar det som att många som läser KPU är runt 30 år och uppåt vilket ofta medför att man har mer ansvar och utgifter vilket inte är lika vanligt när man är lite yngre.”

Det finns inga tydliga tecken på att det högre bidraget rekryterar mer till vissa ämnesinriktningar inom KPU än till andra. Däremot anger de som studerar till gymnasie-lärare oftare än de som läser till lärare för årskurs 7–9 att det högre bidraget hade betydelse för valet att studera på KPU.³⁴

³⁴ Det var 12 personer som inte hade valt vilken inriktning deras studier skulle ha. Eftersom de är så få till antalet redovisas inte andelen rekryterade bland dessa personer.

Diagram 4.5 Svar på frågan: Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad vid heltidsstudier). Om du inte hade fått det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat att studera?

Andel som inte skulle ha studerat, hade skjutit upp studierna eller gjort något annat om de inte hade fått högre bidrag¹

¹Det var 12 personer som inte hade valt inriktning ännu. Eftersom de är så få till antalet redovisas inte andelen rekryterade bland dessa personer.

Det högre bidraget har störst betydelse för dem som studerar KPU både på plats och på distans, medan de som studerar enbart på distans ger det högre bidraget minst betydelse. Det beror antagligen på att de som studerar på distans oftare arbetar samtidigt som de studerar.

5. Slutsatser

5.1. Det högre bidragets rekryterande effekt

Uppdraget till CSN var att följa upp satsningen på den högre bidragsnivån till studerande på KPU som leder till ämneslärarexamen, och särskilt fokusera på om det högre bidraget har haft en rekryterande effekt till de utbildningarna. Den rekryterande effekten av ett stöd är svårbedömd. Vi har använt studerandeantal och de studerandes svar på enkätundersökningen för att mäta hur stor andel som är rekryterade av det högre bidraget.

Mellan det andra halvåret 2018 och det andra halvåret 2019 ökade antalet studiemedelstagare på KPU med knappt 100 personer och antalet studerande med det högre bidraget ökade ungefär lika mycket. Följaktligen har även utbetalda belopp ökat. Antalet studiemedelstagare och andelen som får det högre bidraget för studier på KPU har ökat successivt under de senaste åren. Den största ökningen av antalet studerande med det högre bidraget skedde mellan andra halvåret 2017 och andra halvåret 2018 i samband med att målgruppen utvidgades och nu omfattar KPU-studerande oavsett ämnesinriktning.

Volymökningar vad gäller antalet studerande med det högre bidraget och utbetalda belopp är en naturlig följd av satsningen, och behöver inte säga något om det högre bidraget bidragit till att fler studerande påbörjat studier på KPU. Att antalet studiemedelstagare på KPU har ökat i stort kan dock tala för att det högre bidraget har haft en rekryterande effekt. Det kan också finnas andra faktorer, såsom tillgången på studieplatser, arbetsmarknadsläget med mera, som kan ha haft lika stor betydelse. Antalet studerande med studiemedel ger därför bara en mycket översiktlig bild av det högre bidragets rekryterande förmåga.

I enkätundersökningen ställdes frågan om de studerande hade börjat studera om de inte kunnat få det högre bidraget. De som inte hade börjat studera på KPU utan det högre bidraget anses vara rekryterade av det. Vid tolkning av resultaten bör man ha med sig att det är svårt att veta om den studerande hade eller inte hade agerat så som de anger i enkäten, då det kan vara svårt att uppskatta detta i efterhand.

Resultaten visar att andelen rekryterade till KPU ökade något i samband med att målgruppen vidgades den 1 juli 2018, men att någon förändring därefter inte skett. Andelen som inte hade börjat studera utan det högre bidraget ligger kvar på samma nivå, omkring 25 procent, som läsåret dessförinnan. Vi bedömer sammanfattningsvis, i år liksom i undersökningen från våren 2019, att det högre bidraget har en viss effekt för rekryteringen av studerande till KPU och att den utvidgade satsningen har medfört en mindre ökning av andelen som börjar studera.

5.2. Vad skulle kunna hindra rekrytering till KPU?

Det är möjligt att vissa av reglerna för rätt till studiemedel gör att personer som överväger att läsa till lärare via KPU avstår från att göra det. Vi ser att både begränsningen till 240 veckors studiemedel på eftergymnasial nivå och inkomsttaket (fribeloppet) för rätt till studiemedel, kan vara ett hinder för målgruppen. Ett annat hinder för rekrytering skulle kunna vara att informationen om rätt till högre bidrag KPU-studier inte når ut.

5.2.1. Målgruppen får slut på studiemedelsveckor

Det finns en överrepresentation av KPU-studerande bland dem som får helt avslag på sin ansökan om studiemedel för att de har använt alla sina veckor med studiestöd på eftergymnasial nivå. Denna överrepresentation har dock minskat under läsåret 2019/20 jämfört med föregående läsår. Andelen som får delvis avslag på grund av att veckorna är slut har däremot ökat det senaste läsåret.

Skälet till att det är vanligare att KPU-studerande får avslag på grund av veckobegränsningen är att många av dem har läst en annan utbildning tidigare och då har använt studiemedelsveckor för den. Många KPU-studerande är också äldre än andra studerande och har därför hunnit använda en del av sina veckor. Det finns även ett krav på att ha klarat 180 poäng för att bli antagen till utbildningen.³⁵ Av dessa skäl kan man dra slutsatsen att de studerande i regel redan har använt minst 120 av de 240 veckorna med studiemedel på högskolenivå innan de påbörjar studierna på KPU. Om personen har läst en längre utbildning med studiemedel innan KPU-studierna, till exempel till samhällsvetare eller civilingenjör, räcker sannolikt inte veckorna till KPU-utbildningen på 60 veckor.

Det finns alltså en risk för att potentiella KPU-studerande som inte har tillräckligt många veckor med studiemedel kvar på eftergymnasial nivå för att finansiera hela KPU-utbildningen, väljer att avstå från att studera. En studerande som läst en femårig utbildning med studiemedel på heltid saknar 20 veckor med studiemedel på eftergymnasial nivå för att kunna läsa en KPU-utbildning med studiestöd. Det kan medföra att studierna påbörjas men inte avslutas. Det kan också medföra att studerande som inte har tillräckligt många veckor med studiemedel kvar behöver finansiera sina studier med hjälp av sin partner eller med ekonomiskt stöd från andra anhöriga.

5.2.2. Målgruppen har högre inkomster

KPU-studerande är överrepresenterade bland dem som får avslag på sin ansökan om studiemedel på grund av för hög inkomst. Det kan bero på att äldre studerande oftare behöver arbeta vid sidan av studierna. De har högre utgifter och har inte möjlighet att gå ner i inkomst i den utsträckning som krävs för att komma under fribeloppet för studiemedel. Det finns exempel på studerande som upplever att inkomstgränsen

---

³⁵ Till inriktningen årskurs 7–9 krävs minst 90 hp per ämne och till inriktningen gymnasieskolan krävs minst 120 hp per undervisningsämne.

skapar problem om de arbetat månaderna strax innan studiestart eller under sommar-
månaderna. Det finns också studerande som betonar att valet att studera påverkar
deras och familjens inkomst avsevärt. Frihelhetsgränsen kan göra att studier på KPU
väljs bort till förmån för arbete för dem som inte kan klara sin ekonomi genom att ta
studiemedel och endast arbeta vid sidan av studierna.

5.2.3. Saknas kunskap om det högre bidraget?

Fler KPU-studerande känner till att de kan få det högre bidraget för sina studier nu
jämfört med tidigare. Andelen som kände till att de kunde få det högre bidraget när de
sökte till utbildningen har ökat med 11 procentenheter jämfört med läsåret 2018/19.

För den som går i tankar om att studera en KPU finns information om högre bidraget
tillgänglig på CSN:s webbplats, liksom på webbplatser där utbildningarna annonseras.
För att så många som möjligt ska rekryteras till lärarstudier på KPU fortsätter CSN att
jobba för att hålla informationen aktuell och lättillgänglig för alla.

Referenser

CSN (2018a) *Studeraendes ekonomiska och sociala situation 2017*. Rapport 2018:3. Dnr 2018-219-2451

CSN (2018b) *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av perioden 3 augusti 2015-30 juni 2018*. Rapport 2018:8. Dnr 2017-100-9150

CSN (2019) *Högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning – en uppföljning av tiden från och med den 1 juli 2018*. Rapport 2019:6. Dnr ADM/2018:15755

CSN (2020) *Studiestödet 2019*. Rapport 2020:5. Dnr ADM/2020:2

Skolverket (2019) *Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2018/19*. Dnr 5.1.1-2019:46

SOU 2018:73. *Studiemedel för effektiva studier*. Betänkande av Utredningen om tryggare och effektivare studier. Stockholm 2018.

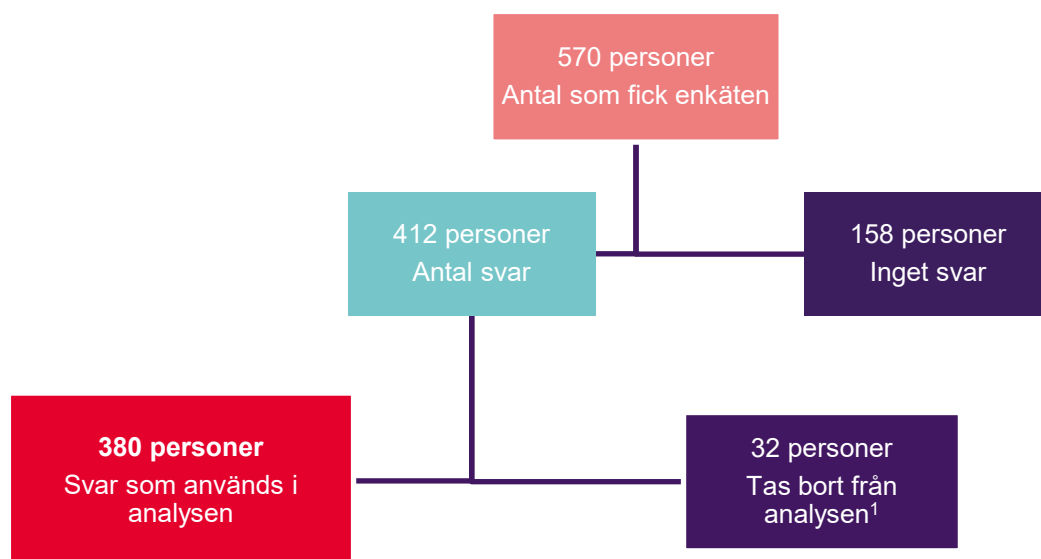
UKÄ (2020) *Antagning till högre utbildning vårterminen 2020*. Diarienummer 1.1.1-00633-2019

Bilaga 1 Enkätundersökning

För att få veta vad det högre bidraget betyder för KPU-studerande skickade vi under våren 2020 ut en enkätundersökning till studerande på KPU. Målgruppen bestod av alla studiemedelstagare på KPU med högre bidrag, som hade påbörjat studier vid KPU antingen under hösten 2019 eller våren 2020. När populationen togs fram i slutet av januari bestod den av 570 personer. Den 4 februari skickades enkäten via e-post³⁶ och när enkäten stängdes den 24 februari hade 412 personer svarat på den.³⁷

Av dessa 412 personer var det fyra personer som svarade att de inte studerade eller hade studerat på KPU. Dessa utgår från vår analys av enkätsvaren. Det var 28 personer som svarade att de hade börjat sina studier på KPU under en annan termin än höstterminen 2019 eller vårterminen 2020. De kan till exempel ha börjat studera utan studiemedel under en tidigare termin. Även dessa utgår från vår analys. När svar från personen som inte tillhörde målgruppen för enkäten rensats bort återstod 380 enkät-svar att analysera. I den här undersökningen blev svarsbortfallet 33 procent.

Figur 1 Schematisk bild över enkätpopulationen

¹Påbörjade studier en annan termin än de aktuella eller svarade att de inte studerade på KPU.

³⁶ För fem personer saknade vi en e-postadress.

³⁷ Två påminnelser skickades ut, den 12 februari och den 17 februari.

De svarande vs undersökningspopulation

Att samla in data via enkäter innebär också att man får räkna med ett visst bortfall, något som kan påverka värdet i de resultat som presenteras. Färre svar eller högre andel svar från vissa grupper kan ge skeva resultat, det vill säga, medföra att resultatet inte är detsamma som om alla som fått enkäten hade besvarat frågan.

Sammansättningen i gruppen som besvarade enkäten skiljer sig en aning från målgruppen för enkäten. Som tabellen nedan visar var kvinnor något mer benägna att besvara enkäten än män. Andelen kvinnor som fick enkäten var 58 procent medan andelen kvinnor bland de som besvarade enkäten var 61 procent. Äldre personer var mer svarsbenägna än något yngre.

Antal och andel svarande per grupp och antal och andel i urvalet per grupp

		Analysmaterialet (380 personer)		Populationen som fått enkäten (570 personer)	
		Antal svar	Andel	Antal utskick	Andel
Kön	Kvinnor	233	61	328	58
	Män	147	39	242	42
Ålder	25-34 år	192	51	298	52
	35-44 år	97	26	148	26
	45 år eller äldre	91	24	124	22

För att skapa representativitet för hela populationen har resultaten viktats utifrån kön och ålder. Svaren i olika grupper har viktats upp eller ner beroende på hur stor andel av populationen som den aktuella gruppen representerar. Till exempel har svar från personer som är 45 år eller äldre viktats ner något, eftersom personer i den åldern är något överrepresenterade i analysmaterialet. Att vikta resultatet gör att det överensstämmer bättre med hur resultatet skulle ha sett ut om alla som fått enkäten hade besvarat den.

Svarstidpunkt

I detta avsnitt jämför vi dem som svarat på enkäten direkt, dvs. innan den första påminnelsen skickats ut, med dem som svarat efter en eller två påminnelser. Vi antar att de som svarat på enkäten efter en påminnelse har större likheter med dem som inte har svarat alls än med dem som svarat på enkäten direkt. Analysen kan hjälpa oss att bedöma om bortfallet har haft någon betydelse för undersökningens resultat.

Svaren jämförs på följande fem frågor:

- Varför valde du att börja läsa KPU?
- Vilken var din huvudsakliga sysselsättning året innan du började studera på KPU?
- Hur lång tid hade det gått mellan dina tidigare studier och då du påbörjade KPU?

- Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började dina studier på KPU, hade du ändå börjat? (med avseende på de som inte eller troligen inte hade börjat).
- Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad vid heltidsstudier). Om du inte hade kunnat få det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat studera? (med avseende på de som inte skulle ha studerat, hade skjutit upp studierna eller gjort något annat om de inte hade fått högre bidrag)

På frågan om varför de studerande valde att börja läsa KPU var det 38 procent av de som svarade direkt som studerade eftersom de ville byta yrke, jämfört med 30 procent av de som svarade efter påminnelse. De som svarade efter påminnelse valde i högre utsträckning att börja läsa på KPU för att öka möjligheten att få ett arbete, vilket 50 procent av dem svarade, jämfört med 39 procent av de som svarade direkt. För de övriga svarsalternativen var det bara små skillnader mellan de som svarade direkt och de som svarade efter påminnelse.

På frågan om vilken som var den huvudsakliga sysselsättningen året innan de började på KPU var det relativt små skillnader mellan grupperna. De som svarade direkt arbetade i högre utsträckning medan de som svarade efter påminnelse något oftare var arbetslösa. De som svarade direkt angav oftare att de gjorde något annat än de aktuella svarsalternativen under året före. För övriga svarsalternativ var skillnaderna små.

På frågan om hur lång tid det hade gått mellan tidigare studier och då de påbörjade KPU, var det 33 procent av dem som svarade direkt som avslutade sina tidigare studier för mindre än ett år sedan, jämfört med 28 procent av dem som svarade efter påminnelse. Det var 24 procent av dem som svarade efter påminnelse som avslutade sina studier för 3–5 år sedan medan andelen i gruppen som svarade direkt var 17 procent. För övriga svarsalternativ var andelarna i princip likartade.

När det gäller frågan om man hade påbörjat studierna även om man inte hade kunnat få studiestöd var det något högre andel bland dem som svarade direkt som hade påbörjat studier ändå, 35 procent jämfört med 31 procent av dem som svarat efter påminnelse.

På frågan om det högre bidragets betydelse för att påbörja studier svarade 78 procent av de som svarade direkt att de hade börjat ändå, jämfört med 72 procent av de som svarade först efter minst en påminnelse. Det högre bidraget hade alltså större betydelse för dem som svarade efter påminnelse.

Grupperna har därmed svarat likartat på flertalet frågor, men vi bedömer att de som inte svarat alls på enkäten skulle ha svarat att de var något mer rekryterade av både studiemedlen i stort och av det högre bidraget än de som besvarat enkätundersökningen.

Bilaga 2 Enkäten

Om din utbildning

1. Studerar du på kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)?

Ja, jag studerar eller har studerat på kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)

Nej → Enkäten avslutas

2. Vilken termin började du på KPU?

Höstterminen 2019

Vårterminen 2020

Jag började en annan termin → **Enkäten avslutas**

3. Vilken inriktning har eller hade din KPU?

Årskurs 7-9

Gymnasiet

Ingen inriktning/har ännu inte valt inriktning → **Fråga 5**

4. Vilket eller vilka ämnen är eller var din KPU inriktad mot? Du kan välja flera svarsalternativ!

Matematik

Kemi

Fysik

Biologi

Teknik

Naturkunskap

Svenska

Svenska som andraspråk

Engelska

Tyska

Franska

Spanska

Samhällskunskap

Sociologi

Företagsekonomi

Religionskunskap

Historia

Musik

Bild

Idrott och hälsa

Något annat ämne, nämligen...

5. Studerar du eller har du studerat på plats på universitet/högskolan eller på distans?

Jag har enbart studerat på plats på universitet/högskolan

Jag har enbart studerat på distans

Jag har studerat både på plats på universitet/högskolan och på distans

Om att börja läsa på KPU och din syn på studiemedel

6. Vilken var din huvudsakliga sysselsättning året innan du började studera på KPU?

Jag studerade

Jag arbetade

Jag var arbetsökande

Jag hade en annan sysselsättning, nämligen...

7. Vad studerade du tidigare för att bli behörig till KPU? Du kan välja flera svarsalternativ!

Jag studerade på ett yrkesprogram (t.ex. till civilingenjör)

Jag studerade på ett generellt program (t.ex. på naturvetenskapligt program)

Jag läste fristående kurser

Jag studerade något annat, nämligen...

8. Inom vilket utbildningsområde hade du huvudsakligen studerat innan du började på KPU? Välj det område du huvudsakligen studerade inom!

Pedagogik och lärare

Humaniora och konst (inkl. språk)

Samhällsvetenskap, juridik, handel och administration

Naturvetenskap, matematik och data

Teknik och tillverkning

Lant- och skogsbruk samt djursjukvård (inkl. veterinär)

Hälso- och sjukvård samt social omsorg (inkl. läkare och tandläkare)

Tjänster, t.ex. turism, hotell, restaurang eller transport

Annat, nämligen...

9. Hur lång tid hade det gått mellan dina tidigare studier och då du påbörjade KPU?

Mindre än ett år

1-2 år

3-5 år

6-10 år

Mer än 10 år

10. Varför valde du att börja läsa KPU? Välj det alternativ som passar din situation bäst. Jag valde att börja på KPU...

...eftersom jag ville byta yrke

...för att öka mina chanser att få ett arbete

...för att kunna behålla mitt nuvarande arbete som lärare

...av en annan anledning, nämligen...

11. Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började dina studier på KPU, hade du ändå börjat?

Ja

Ja, troligen

Nej, troligen inte

Nej

12. Har du tagit studielån (utöver studiebidraget) för dina studier på KPU?

Ja

Nej → Fråga 14

13. Om du inte hade kunnat få studielån utöver studiebidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat?

Ja

Ja, troligen

Nej, troligen inte

Nej

14. Du har fått studiemedel med den högre bidragsnivån (ca 7 300 kronor per månad vid heltidsstudier). Om du inte hade kunnat få det högre bidraget för dina studier på KPU, hade du ändå börjat studera? Du kan välja flera svarsalternativ!

Ja, jag hade påbörjat utbildningen med studiemedel med den lägre bidragsnivån

Ja, men jag hade varit tvungen att ta studielån eller att låna mer för att kunna studera

Ja, men jag hade varit tvungen att arbeta mer för att kunna studera

Ja, jag visste inte att jag hade studiemedel med den högre bidragsnivån

Nej, jag hade inte påbörjat min utbildning

Nej, jag hade skjtit upp mina studier

Nej, jag hade gjort något annat, nämligen...

15. När du sökte till KPU, kände du då till att det fanns en möjlighet att få studiemedel med den högre bidragsnivån?

Ja

Nej

Vet ej

16. Här kan du lämna fler synpunkter på studiemedel för KPU! Observera att du inte kan lämna synpunkter som handlar om ett ärende, i så fall måste du ringa 0771-276 000 eller skicka e-post till oss på vår hemsida: www.csn.se. Stort tack för din medverkan!

Vi gör studier möjligt.